

**Instytut Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych
Polskiej Akademii Nauk**

ZARZĄDZENIE nr 15/2021

**Dyrektora Instytutu Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych
Polskiej Akademii Nauk**
z dnia 25 sierpnia 2021 roku

**w sprawie
Polityki Otwartego Dostępu
Instytutu Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych
Polskiej Akademii Nauk
w Warszawie**

§ 1

Mając na celu pełne wykorzystanie możliwości, jakich społeczności naukowej dostarczają technologie cyfrowe, a także chcąc zapewnić wszystkim dostęp do wiedzy bez ograniczeń, które nie są konieczne, dążąc do uniknięcia powtarzania już wykonanej pracy i kierując się zasadami transparentności, uwzględniając przy tym korzyści płynące z szerokiej współpracy i wymiany wiedzy, a także wierząc, że wolny dostęp do wyników badań umożliwi powszechny postęp nauki, na podstawie art. 23 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668, z późn. zm.), w celu stosowania Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1290/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiającego zasady uczestnictwa i upowszechniania dla programu "Horyzont 2020" – programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020) oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1906/2006 (Dz. Urz. UE L. 347 z 20.12.2013 r. str. 81, z późn. zm.), Zalecenia Komisji (UE) 2018/790 z dnia 25 kwietnia 2018 r. w sprawie dostępu do informacji naukowej oraz jej ochrony (Dz. Urz. UE L. 134 z 31.05.2018 r. str. 12) oraz zaleceń Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego zawartych w dokumencie „Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce” i Zarządzenia nr 38/2020 Dyrektora Narodowego Centrum Nauki w sprawie ustalenia Polityki

Narodowego Centrum Nauki dotyczącej otwartego dostępu do publikacji z dnia 27 maja 2020 r., w Instytucie Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych Polskiej Akademii Nauk (zwanym dalej „Instytutem”), wprowadza się „Politykę Otwartego Dostępu Instytutu Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych Polskiej Akademii Nauki” (Open Mandate/Open Access) w odniesieniu do publikacji naukowych i danych badawczych wytworzonych w Instytucie (zwaną dalej „Polityką”).

§ 2

Wszyscy Pracownicy Instytutu zobowiązani są do zapoznania się z niniejszą Polityką (Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 15/2021).

§ 3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Dyrektor Instytutu
Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych
Polskiej Akademii Nauk
T Rzeuska
dr hab. Teodozja I. Rzeuska

**Polityka Otwartego Dostępu
Instytutu Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych
Polskiej Akademii Nauk
w Warszawie**

§ 1

1. Polityka reguluje zagadnienia związane z publikacjami naukowymi i danymi badawczymi w Instytucie.
2. Pojęcia używane w niniejszej Polityce, których definicji nie podano w niniejszym dokumencie, należy rozumieć zgodnie z definicjami przyjętymi w Ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1191 z późn. zm.).
3. Polityka nie narusza zapisów Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz postanowień wynikających z „Regulaminu zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz komercjalizacji wyników badań naukowych w IKŚiO PAN”, stanowiącego Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 1A/2016, a w szczególności zobowiązania autorów do rozpowszechniania utworów naukowych w sposób, który nie doprowadzi do pozbawienia ochrony prawnej innych rezultatów twórczych.
4. Polityka dotyczy wszystkich pracowników naukowych Instytutu zatrudnionych w ramach stosunku pracy i doktorantów, a także innych osób, z którymi Instytut zawarł umowę przewidującą zastosowanie Polityki.
5. Polityka nie narusza obowiązków wynikających z przepisów kancelaryjno-archiwalnych.
6. Polityka uwzględnia obowiązki pracowników naukowych oraz ich pracodawców, określone w opublikowanej przez Komisję Europejską w 2005 r. „Europejskiej Karcie Naukowca”.

§ 2

1. W niniejszej Polityce przyjmuje się następujące definicje pojęć:
 - 1) **„Dobro intelektualne”** – utwory będące przedmiotem prawa autorskiego i przedmioty praw pokrewnych, bazy danych oraz przedmioty prawa własności przemysłowej i *know-how*;
 - 2) **„Publikacje”**:
 - a) publikacje w czasopismach naukowych;
 - b) publikacje w recenzowanych materiałach z konferencji;
 - c) monografie naukowe oraz rozdziały w monografiach naukowych;
 - d) inne utwory naukowe;
 - 3) **„Dane badawcze”** – dane zebrane, przetwarzane lub wytworzone jako materiał do analizy w ramach badań naukowych lub prac rozwojowych prowadzonych w Instytucie, w szczególności: dokumenty tekstowe, notatki, dane liczbowe, kwestionariusze, ankiety, wyniki badań ankietowych, próbki, artefakty, obiekty, algorytmy, protokoły laboratoryjne, wyniki symulacji komputerowych, opisy metodologiczne;
 - 4) **„Numer DOI”** – *Digital Object Identifier*, identyfikator nadawany publikacji cyfrowej, przypisany do niej na stałe;

- 5) **„Metadane”** – ustrukturyzowane informacje służące do opisu zasobów lub obiektów informacji, pozwalające na ich jednoznaczną identyfikację i umożliwiające ich wyszukiwanie;
 - 6) **„Otwarte czasopisma i książki”** – czasopisma i książki udostępniane w Internecie bez dodatkowych opłat dla czytelników;
 - 7) **„Złota droga”** – publikowanie w otwartych czasopismach i książkach naukowych;
 - 8) **„Zielona droga”** – deponowanie efektów prac w repozytorium;
 - 9) **„Embargo”** – okres, w którym publikacja nie jest powszechnie dostępna ze względu na ograniczenia nałożone przez wydawcę lub dostawcę treści. Okres embargo ustalają wydawcy publikacji naukowych i to od ich decyzji zależy czas jego trwania. Termin „embargo” może być wymiennie używany z terminem „okres karencji”;
 - 10) **„Preprint”** – wstępna wersja publikacji przed recenzją naukową i upowszechnieniem w oficjalnej wersji wydawcy;
 - 11) **„Postprint”** – recenzowana naukowo ostateczna wersja publikacji, o których mowa w pkt 1 lit. a, b lub c przed upowszechnieniem w oficjalnej wersji wydawcy.
2. Podmioty i ich role należy rozumieć zgodnie z następującymi definicjami:
- 1) **„Autor”** – osoba, która stworzyła dobro intelektualne;
 - 2) **„Repozytorium”** – narzędzie informatyczne służące do deponowania, długoterminowego przechowywania i udostępniania dokumentów cyfrowych w Internecie, w tym dorobku naukowego pracowników naukowych;
 - 3) **„Dział Wydawniczy Instytutu”** (zwany dalej **„Wydawnictwem”**) – podmiot odpowiedzialny za wydawanie publikacji afiliowanych przy Instytucie i zgłaszanie ich do Repozytorium;
 - 4) **„Publikacje Instytutu”** – publikacje zwarte i ciągłe afiliowane przy Instytucie, wydawane lub współwydawane przez Instytut, w tym czasopisma, serie wydawnicze oraz pozostające poza seriami (m.in. monografie jednego lub kilku Autorów, akta pokonferencyjne);
 - 5) **„Dział Dokumentacji Naukowej”** – podmiot odpowiedzialny za przechowanie dokumentacji powstałej w wyniku działalności badawczej pracowników naukowych Instytutu.

§ 3

1. Dyrektor Instytutu powołuje Pełnomocnika ds. Otwartego Dostępu (zwanego dalej **„Pełnomocnikiem”**).
2. Do zadań Pełnomocnika należy:
 - 1) informowanie o Polityce otwartego dostępu;
 - 2) doradzanie w zakresie najlepszych praktyk zgodnych z Polityką;
 - 3) promowanie wiedzy na temat praw i obowiązków pracowników Instytutu wynikających z Polityki;
 - 4) monitorowanie realizacji Polityki;
 - 5) koordynacja współpracy z repozytoriami zewnętrznymi, z którymi współpracuje Instytut, m.in. Researchgate, Academia.edu, CEON, CEJSH, Index Copernicus, SCOPUS, Google Scholar, Akademicką Platformą Czasopism, DOAJ, EBSCO;
 - 6) koordynacja współpracy z Repozytorium Cyfrowym Instytutów Naukowych (RCIN) i Wirtualną Biblioteką Nauki (WBN);
 - 7) koordynacja prac związanych z tworzeniem, utrzymaniem i rozwojem infrastruktury otwartego dostępu w Instytucie.

3. Pełnomocnik w zakresie Polityki współpracuje w szczególności z Wydawnictwem, Działem Dokumentacji Naukowej, Biblioteką oraz innymi zespołami Instytutu zarządzającymi danymi, o których mowa w § 2 pkt 3.
4. Pełnomocnik przygotowuje i przedstawia Dyrekcji Instytutu roczny raport na temat realizacji Polityki do końca pierwszego kwartału następnego roku. Roczny raport publikowany jest na stronie internetowej Instytutu.

§ 4

Dostęp do publikacji

1. Autorzy oraz Wydawnictwo zapewniają otwarty dostęp do swoich publikacji, tak otwarty jak to możliwe, na tyle zamknięty, na ile to konieczne, pod warunkiem, że umowy wydawnicze lub inne nadzwyczajne okoliczności nie zobowiązują Autorów do zachowania wyłącznie formy drukowanej swoich publikacji.
2. Dopuszcza się ograniczenie przez Autora lub Autorów publikacji naukowych zakresu korzystania z nich poprzez wskazanie wybranych kategorii osób uprawnionych do korzystania.
3. Otwarty dostęp do publikacji jest realizowany poprzez:
 - 1) deponowanie w repozytoriach elektronicznej postaci publikacji w formie preprintu, postprintu lub ostatecznej wersji publikacji zgodnie ze wskazaniem wydawcy („zielona droga”);
 - 2) zapewnienie otwartego dostępu do publikacji, o których mowa w § 2 ust. 2 pkt 1 lit. a, b lub c („złota droga”) oraz deponowanie w repozytoriach („zielona droga”).
4. Otwarty dostęp do publikacji powinien umożliwić każdej osobie korzystanie z publikacji w dowolnie wybranym czasie i miejscu, bez ograniczeń technicznych wraz z udzieleniem stosownych licencji oraz nieodpłatnie.
5. Należy jasno informować, w jaki sposób można wykorzystać daną publikację. Licencje i prawa powinny być oznaczone w jasny i przejrzysty sposób. W przypadku wątpliwości należy skonsultować się z Pełnomocnikiem (adres e-mail: pełnomocnikpod@iksio.pan.pl).
6. Zaleca się, by autorzy podpisując umowę wydawniczą z wydawcami zewnętrznymi oraz z czasopismami spoza Instytutu unikali przenoszenia na tychże wydawców praw majątkowych lub udzielania licencji wyłącznych, które uniemożliwiają późniejsze wykorzystanie materiałów użytych do tych publikacji. Jeśli nie ma takiej możliwości, rekomenduje się zamieszczenie w umowie klauzuli pozwalającej na umieszczenie artykułu lub jego preprintu w repozytorium, najlepiej bez okresu embargo.
7. Autorzy uzgadniają realizację zobowiązań:
 - 1) ze współautorami (w przypadku utworów współautorskich), jak również z autorami oryginałów (w przypadku utworów stanowiących opracowanie cudzego utworu);
 - 2) z wydawcami oraz innymi właściwymi podmiotami (np. organizatorami konferencji naukowych), w tym do udzielenia publikacji licencji niewyłącznych, które nie zawierają postanowień ograniczających lub wyłączających możliwość otwartego udostępniania.
8. Publiczne udostępnienie, o którym mowa w ust. 1, zapewnia się niezwłocznie po wydaniu publikacji (nie później niż 12 miesięcy od daty wydania publikacji). W wyjątkowych przypadkach Dyrekcja Instytutu lub Kierownik Wydawnictwa mogą wyrazić zgodę na czasowe lub trwałe ograniczenie otwartego dostępu do publikacji.

9. Zaleca się używanie wolnych licencji Creative Commons Uznanie autorstwa wersja 3.0 lub późniejsza (CC-BY) lub Creative Commons Uznanie autorstwa – na tych samych warunkach wersja 3.0 lub późniejsza (CC-BY-SA). Decyzja o udzieleniu licencji Creative Commons (CC) należy do autorów. Polityka zaleca stosowanie licencji CC, ponieważ pozwalają one na szersze użytkowanie publikacji, w tym dalsze jej udostępnianie, wzrost wskaźnika cytowani autorów oraz zwiększenie wpływu prowadzonych badań.

§ 5

Dostęp do danych badawczych

1. Pracownicy naukowci zbierają i tworzą dane badawcze oraz korzystają z nich w trakcie swojej pracy.
2. Prawidłowe przechowywanie danych badawczych umożliwia sprawdzenie i replikację uzyskanych wyników badań, a także ponowne wykorzystanie istniejących danych do innych analiz.
3. Osoby dysponujące danymi badawczymi wykorzystywanymi w pracach naukowych prowadzonych w Instytucie, dokładają wszelkich starań w celu zapewnienia otwartego dostępu do nich wraz z powiązanimi metadanymi (jeżeli taki dostęp nie zaburzy procesu badawczego), w szczególności poprzez:
 - 1) opracowanie planu zarządzania danymi badawczymi, precyzującego rodzaje gromadzonych danych badawczych, zestawy metadanych oraz zasady postępowania z danymi badawczymi, w tym ich udostępniania i archiwizacji;
 - 2) aktualizację planu zarządzania danymi badawczymi, o ile zachodzi taka konieczność;
 - 3) deponowanie danych badawczych w repozytoriach takich jak Researchgate, Academia.edu, CEON, CEJSH, Index Copernicus, SCOPUS, Google Scholar, Akademicką Platformą Czasopism, DOAJ, EBSCO;
 - 4) wprowadzanie danych do otwartych baz danych Instytutu;
 - 5) doprowadzenie do identyfikowalności danych badawczych, np. za pomocą standardów takich, jak numer DOI, tak aby dane badawcze były dostępne, możliwe do wyszukania i nadawały się do ponownego wykorzystania (zgodnie z międzynarodowym standardem FAIR Data);
 - 6) zawieranie stosownych porozumień z osobami wchodzącymi w skład zespołów badawczych, konsorcjów naukowych lub innymi właściwymi podmiotami lub współtwórcami danych badawczych.
4. Dopuszcza się ograniczenie przez osoby wskazane w § 1 ust. 4 zakresu korzystania z danych badawczych poprzez wskazanie wybranych kategorii osób uprawnionych do korzystania z tych danych.

Dyrektor Instytutu
Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych
Polskiej Akademii Nauk

dr hab. Teodozja I. Rzeuska